

Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького
Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S.Z. Gzhytskyj

ISSN 2519–2701 print
ISSN 2518–1327 online

<http://nvlvet.com.ua/>

УДК 614.8

Аспекти виробничого травматизму та професійна захворюваність

Л.М. Гордійчук
lagordiychuk@gmail.com

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького,
вул. Пекарська, 50 м. Львів 79010, Україна

У статті розглянуто аналіз нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, проблеми охорони праці в умовах виробництва, причини виробничого травматизму на підприємствах та шляхи їх вирішення. Виконання цього завдання нерозривно пов'язано з удосконаленням методів управління охороною праці на виробництві та дотримання правил безпеки. Аналізуючи причини, зроблено висновок, що актуальність досліджуваної теми не викликає сумніву, адже створення максимально безпечних та здорових умов праці є одним з найважливіших завдань, що стоять перед державою. Робота з охорони праці та техніки безпеки регламентується рядом положень, законодавчих актів, стандартів безпеки, правил, інструкцій та санітарних норм. Відомо, що проблема виробничого травматизму перешкоджає підвищенню конкурентоспроможності сучасної економіки, що висуває вимоги безперервного підвищення продуктивності праці та викликає прагнення до мінімізації показників виробничого травматизму і професійної захворюваності.

Ключові слова: підвищена небезпека, охорона праці, виробничий травматизм, виробнича травма, причини травматизму.

Аспекты производственного травматизма и профессиональной заболеваемости

Л.Н. Гордийчук
lagordiychuk@gmail.com

Львовский национальный университет ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого,
ул. Пекарская, 50. г. Львов 79010, Украина

В статье рассмотрен анализ несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний, проблемы охраны труда в условиях производства, причины производственного травматизма на предприятиях и пути их решения. Выполнение этой задачи неразрывно связано с совершенствованием методов управления охраной труда на производстве и соблюдения правил безопасности. Анализируя причины, сделан вывод, что актуальность исследуемой темы не вызывает сомнения, ведь создание максимально безопасных и здоровых условий труда является одной из важнейших задач, стоящих перед государством. Работа по охране труда и технике безопасности регламентируется рядом положений, законодательных актов, стандартов безопасности, правил, инструкций и санитарных норм. Известно, что проблема производственного травматизма препятствует повышению конкурентоспособности современной экономики, а это предъявляет требования непрерывного повышения производительности труда и вызывает стремление к минимизации показателей производственного травматизма и профессиональной заболеваемости.

Ключевые слова: повышенная опасность, охрана труда, производственный травматизм, производственная травма, причины травматизма.

Aspects occupational injuries and incidence

L.M. Gordiychuk
lagordiychuk@gmail.com

Citation:

Gordiychuk, L.M. (2017). Aspects occupational injuries and incidence. *Scientific Messenger LNUVMBT named after S.Z. Gzhytskyj*, 19(76), 136–138.

Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies named after S. Z. Gzhytskyj,
Pekarska Str. 50, Lviv, 79010, Ukraine

In the article the analysis of accidents and occupational diseases, problems of labor in production, the causes of occupational injuries in enterprises and solutions. This task is closely linked with the improvement of methods of management of the workplace and safety regulations. Analyzing the reasons for concluding that the relevance of the subject, no doubt, because the maximal safe and healthy working conditions is one of the major challenges facing the state. Working with health and safety is regulated by a number of regulations, legislation, safety standards, regulations, guidelines and health standards. According to the documents developed «Regulations on health and safety», which defines the responsible person for performing regulated requirements. It is known that the problem of occupational injuries hindered the competitiveness of modern economies, which makes demands continuous improvement in productivity and the desire to minimize the indices of industrial injuries and occupational diseases. Development of measures to prevent occupational injuries and diseases is the main goal of all theoretical and practical work in the field of labor. The set of measures designed to ensure healthy and safe working conditions must be developed simultaneously with the increase in production volumes, in principle, be designed taking into account the long-term plan of the company. The main purpose of safety is to create a safe working environment, enforce workers legal requirements, which in turn makes it possible to prevent injury at work.

Based on the research we can state the following, occupational injuries is a major medical and social problems, which is found in humans in the course of their professional duties, depending on the type of industrial activity. Background injuries is growing.

Key words: high risk, occupational safety, occupational accidents, work injury, causes injuries.

Незважаючи на впровадження сучасних і більш безпечних технологій, питання виробничого травматизму та професійної захворюваності на сьогодні не втрачає своєї актуальності. Одним з найважливіших елементів системи охорони праці є попередження нещасних випадків на виробництві та профілактика професійних захворювань. Конституцією України закріплені права кожної людини на працю в умовах, що не загрожують її життю і здоров'ю, що відповідають усім вимогам безпеки і санітарним нормам.

Але, незважаючи на докладені зусилля роботодавців, на проведення заходів щодо поліпшення умов праці, вдосконалення оснащення, забезпеченості засобами індивідуального захисту, що проводяться інструктажі, рівень виробничого травматизму має дуже високий показник як в окремо взятих регіонах, так і в цілому по країні.

Високий рівень виробничого травматизму і пов'язані з ним соціально економічні наслідки сьогодні становлять серйозну проблему. Метою даної роботи є аналіз нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

На виробництві травми головним чином виникають внаслідок непередбаченої дії на робітника небезпечного виробничого фактора при виконанні ним трудових обов'язків. Виробнича травма – це раптове механічне (забої, переломи, рани тощо), фізичне (рухоми вузли машин, механізмів, інструмент, оброблювальний метал, недопустимі метеорологічні умови, недостатня освітленість робочої зони, завищений рівень шуму, вібрації тощо), хімічне (хімічні опіки, загальнотоксичні гострі отруєння тощо), біологічне (макро- та мікроорганізми, бактерії, віруси, рослинні та тваринні мікроорганізми), психофізіологічне (фізичне та нервово перевантаження організму людини), комбіноване та інші пошкодження тіла людини у виробничих умовах. За ступенем важкості наслідків нещасні випадки поділяють на легкі (втрата працездатності на 1 день), важкі (втрата працездатності більше, ніж на 1 день) і смертельні (Mel'nyk, 2011).

Статистика свідчить, що розподіл травматизму за основними галузями виробництва протягом багатьох років залишається постійним. Однією з травмонезпечних галузей є агропромисловий комплекс, де сме-

ртельні травми в процентному відношенні складають у рослинництві – 24% від загальної кількості травм, тваринництві – 21%, будівництві – 16%, ремонтному й технічному обслуговуванні машин і устаткування – 14%, в транспорті – 11%, деревообробці і лісозаготівлі – 3%, харчовій промисловості, житловому і комунальному господарстві – 0,7%, молочній галузі – 0,5%, інші – 6% (Myahchenko, 2010).

На сьогодні в Україні існує державна система охорони праці, яка на законодавчому рівні визначена Законом України «Про охорону праці», Кодексом законів про працю України, Законом України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» та прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, дотримання яких дає змогу роботодавцю створити на виробництві безпечні умови праці. Система забезпечення охорони та безпеки праці на виробництві поділяється на систему запобіжних заходів та систему засобів запобігання захворюванням на виробництві. Згідно з законом «Про охорону праці» власник, з використанням нормативно-правових і нормативно-технічних документів, розробляє систему управління охороною праці, яка спрямована на гарантування безпеки, гігієни праці та виробничого середовища, профілактики виробничого травматизму, профзахворювань та аварій (Kostenko, 2002; Melik-Shakhnazarov and Popova, 2006; Royina, 2006).

Небезпечні чинники часто призводять до травми, а шкідливі чинники – до захворювання. Тільки з організаційних причин відбувається близько 80% всіх нещасних випадків у побуті та на виробництві. Але оздоровити умови діяльності, підвищити безпеку неможливо за допомогою одних лише організаційних заходів (Tkachuk and Kruzhylo, 2014).

В системі заходів щодо профілактики травматизму, вироблених усіма країнами світу, істотна роль приділяється розробці та впровадженню комплексних програм безпеки праці.

В результаті дослідження виявлено, що для запобігання випадкам виробничого травматизму необхідно активізувати розробку і впровадження заходів з охорони праці за такими напрямками:

- а) організаційні:
  - посилити контроль за проведенням навчання та інструктажів з охорони праці;
  - застосовувати комп'ютерні методи прикладного та інструментального забезпечення для моделювання виробничих ситуацій;
- б) технічні:
  - модернізація технологічного обладнання, перепланування його розміщення;
  - впровадження і контроль за ефективністю використання пристроїв автоматичного та дистанційного керування виробничим обладнанням, колективними та індивідуальними засобами, що гарантують безпеку працівників;
- в) санітарно-гігієнічні:
  - впровадження і контроль за ефективністю використання пристроїв, що захищають працівників від електромагнітних випромінювань, пилу, газів, шуму;
  - влаштування нових і реконструкція діючих вентиляційних систем, систем опалення, кондиціонування;
- г) медико-профілактичні:
  - контроль за ефективністю використання коштів, призначених для придбання лікувально-профілактичного харчування, засобів миття та знешкодження; організація лікувально-профілактичного лікування.

Таким чином, розробка заходів щодо запобігання виробничому травматизмі та професійним захворюванням є головною метою всіх теоретичних і практичних робіт у галузі охорони праці. Зазначимо, що комплекс заходів, спрямованих на забезпечення здорових та безпечних умов праці повинен розвиватися одночасно зі зростанням обсягів виробництва продукції, а в принципі – розроблятися з урахуванням перспективного плану розвитку підприємства. Адже здоров'я та життя працюючих – основна цінність нації (Laktionov and Syerikov, 2015).

Отже, для запобігання нещасним випадкам на виробництві, викликаних умовами праці, необхідно проводити профілактичні заходи. З метою ефективного проведення профілактичних заходів, спрямованих на усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів, запобігання нещасним випадкам на виробництві, які загрожують життю і здоров'ю працівників, Міністерством промислової політики України та Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійної захворюваності України розроблено програму поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища.

Програмою передбачено вивчення умов праці працівників:

- виявлення та усунення шкідливих і небезпечних виробничих факторів на робочих місцях;
- проведення аналізу негативних факторів за ступенем шкідливості.

При правильній організації праці, дотриманні технологічної і трудової дисципліни процес виробничої діяльності відбувається без випадків травматизму,

професійних захворювань та аварій, а при відхиленні від затвердженої технології робіт, порушенні режимів експлуатації обладнання, техніки безпеки та виробничої санітарії можуть виникати ситуації, що спричиняють травмування або професійні захворювання.

Аби не допустити нещасних випадків на виробництві потрібно насамперед забезпечити нормальні безпечні умови праці. Виробничий травматизм і професійні захворювання завдають шкоди постраждалим, працездатності підприємства і значною мірою впливають на рівень життя суспільства в цілому, перешкоджають підвищенню конкурентоспроможності сучасної економіки, що висуває вимоги безперервного підвищення продуктивності праці.

На основі проведеного дослідження можна констатувати: виробничий травматизм є однією з найважливіших медико-соціальних проблем сучасності, що трапляється в людей у процесі виконання ними професійних обов'язків залежно від виду виробничої діяльності. Актуальність проблеми травматизму постійно зростає.

Бібліографічні посилання

- Melik-Shakhnazarov, L.Sh., Popova, T.O. (2006). Doslidzhennya vyrobnychoho travmatyzmu v Ukrayini. Informatsiynyy byuletyn' z okhorony pratsi. K.: NNDIOP. 3, 9–13 (in Ukrainian).
- Kostenko, O.M. (2002). Udoshkonalennya metodiv i zasobiv z kompleksnoho analizu, prohnozu ta poperedzhennya vyrobnychoho travmatyzmu u sil's'kohospodars'komu vyrobnytstvi: avtoref. dys.. na zdobuttya nauk. stupenya nauk. tekhn.. nauk: spets. 05.26.01 «Okhorona pratsi» (in Ukrainian).
- Tkachuk, K.N., Kruzhylo, O.Ye. (2014). Prohnozuvannya vyrobnychoho travmatyzmu: monohrafiya. K.: Osnova (in Ukrainian).
- Myahchenko, O.P. (2010). Bezpeka zhyttyediyal'nosti lyudyny ta suspil'stva: navch. posib. K.: Tsentruchoy literatury (in Ukrainian).
- Laktionov, S.O., Syerikov, Ya.O. (2015). Vyrobnychy travmatyzm i profesiyna zakhvoryuvanist' yak problema suchasnosti: aspekty, prychny, shlyakhy zapobihannya. Mezhdunarodnye konferencii: Bezpeka lyudyny u suchasnykh umovakh. NTU «KhPI» (in Ukrainian).
- Royina, O.M. (2006). Okhorona pratsi v Ukrayini: Normatyvni dokumenty. 2-he vyd., vypravlene i dopovnene. Kyiv: KNT (Normatyvni dyrektyvni pravovi dokumenty) (in Ukrainian).
- Mel'nyk, P.V. (2011). Vypadkovyy travmatyzm na vyrobnytstvi v konteksti borot'by z profesiynymy ryzykamy. Naukovyy visnyk NAVS. 1, 114–123 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nvknvvs/2011_1/m_elnik.htm/ (in Ukrainian).

Стаття надійшла до редакції 1.02.2017